

OSNOVNA OBUKA PRIPADNIKA DOBROVOLJNIH VATROGASNIH JEDINICA

Dejan Đurđević

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Sektor za logistiku, dejan.djurdevic@mup.gov.rs.

Apstrakt: U prethodnim godinama Ministarstvo unutrašnjih poslova je kroz rad nadležne službe – Sektora za vanredne situacije, prepoznalo značaj dobrovoljnih vatrogasnih jedinica u procesu zaštite od požara i odgovora na nastale vanredne događaje. Dobrovoljno angažovanje građana Republike Srbije kroz rad dobrovoljnih vatrogasnih društava ima dugogodišnju tradiciju, posebno u severnoj pokrajini republike. Shodno postojećem stanju u ovoj oblasti, preduzete su opsežne radnje na podizanju kapaciteta navedenih jedinica sa posebnom osvrtnom na stvaranje uslova za organizaciju značajnog broja osnovnih obuka za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica. Obuka omogućava usvajanje znanja, sticanje veština i stavova potrebnih za obavljanje zadataka pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica i namenjena je pripadnicima dobrovoljnih vatrogasnih društava koji obavljaju ili će obavljati zadatke pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica.

Ključne reči: dobrovoljno vatrogastvo, osposobljavanje.

1. Uvod

Dobrovoljne vatrogasne organizacije okupljaju građane koji su uvek spremni da pomognu sugrađanima kad god je to potrebno i koji su iskreni poštovaoci vatrogastva. U periodu pre uvođenja nacionalnog sistemskog pristupa osposobljavanja pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih društava za učestvovanje u akcijama gašenja požara, prema zvaničnoj bazi podataka, registrovano je 350 društava (udruženja građana) u Srbiji, koji su u tom trenutku brojile oko 3.000 pripadnik - vatrogasaca.

Sistemske pristup ovoj oblasti predstavlja Zakon o dobrovoljnom vatrogastvu koji definiše obavezu dobrovoljnih vatrogasnih društava da poseduju dobrovoljnu vatrogasnu jedinicu, opremljenu i obučenu za pružanje asistencije profesionalnim vatrogasno-spasilačkim jedinicama u slučaju potrebe. Na osnovu navedenog zakona, a pri tome

oslanjajući se na višedecenijsko iskustvo u osposobljavanju pripadnika profesionalnih vatrogasno-spasilačkih jedinica Sektora za vanredne situacije, doneto je više programa stručnog osposobljavanja. Temelj osposobljavanja predstavlja „Program stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica“ prema kojem se pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih jedinica osposobljavaju za zakonito i efikasno obavljanje zadataka i dužnosti dobrovoljnog vatrogasca i primenu ovlaštenja koja im po zakonu pripadaju.

Cilj je povećanje broja registrovanih društava, koji će uz pomoć zajednice, države i jedinica lokalnih samouprava doprineti opštoj bezbednosti, dostizanjem očekivanog nivo implementacije u sistem zaštite i spasavanja sa povećanim brojem vatrogasaca.

2. Metode i način prikupljanja neophodnih podataka za izradu predmetnog rada

U skladu sa višedecenijskim¹ iskustvom u procesu razvoja i sprovođenja stručnog osposobljavanja pripadnika vatrogasno – spasilačkih jedinica Sektora za vanredne situacije izvršena je analiza sadržaja Programa stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica 01 broj 2050/21 od 26. februara 2021. godine i Priručnike za polaznike stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica koji je izrađen zajedničkim naporom Nacionalnog trening centra za vanredne situacije i Uprave za vatrogasno-spasilačke jedinice Sektora za vanredne situacije.

Izvršena je analiza upitnika po završetku 89 obuka i obavljen razgovor sa polaznicima obuke i rukovodstvom dobrovoljnih vatrogasnih društava o svrsishodnosti i efektivnosti realizovanih obuka. Efektivnost realizovanih obuka pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica ogleda se u pružanju pomoći profesionalnim vatrogasnim jedinicama i angažovanju istih na vanrednim događajima.

3. Program stručnog osposobljavanja

---

¹ Kreator ovog rada ima radno iskustvo od bezmalo 24 godine direktnog ili indirektnog rada u procesu osposobljavanja, kako inspektora zaštite od požara, pripadnika specijalizovanih jedinica civilne zaštite i drugih pripadnika snaga i subjekata sistema zaštite i spasavanja, tako i pripadnika vatrogasno-spasilačkih jedinica Sektora za vanredne situacije. U poslednjih devet godina kontinualnog rada u procesu razvoja strategije procesa razvoja Nacionalnog trening centra za vanredne situacije.

Nakon opsežne analize obrazovne potrebe 2019. godine, stručne konsultacije sa rukovodstvom Uprave za vatrogasno-spasilačke jedinice o očekivanjima od pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica i iščekivanja Vatrogasnog saveza Srbije, šta treba da se dobije od obuke, u skladu sa standardima stručnog osposobljavanja i usavršavanja, ministar unutrašnjih poslova je početkom 2020. godine doneo Program stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica 01 broj 2050/21 od 26. februara 2021. godine.

Ovim programom, omogućava se usvajanje osnovnog znanja, sticanje bazičkih veština i neophodnih stavova potrebnih za efikasno i efektivno obavljanje zadataka dobrovoljnih vatrogasaca.

Po završetku Obuke polaznici su osposobljeni za pružanje podrške profesionalnim vatrogasno-spasilačkim jedinicama kao i samostalno: gašenje požara, spasavanje ljudi i imovine, izbor i primenu odgovarajućeg sredstva za gašenje požara, pravilno rukovanje raspolagajućim spravama i opremom dobrovoljnih vatrogasnih jedinica i koordinirani rad na odgovoru na nastale vanredne događaje i situacije u sadejstvu sa drugim relevantnim službama za odgovor na vanredne događaje i situacije.

3.1. Organizacija i trajanje Obuke

Zbog nemogućnosti upućivanje pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih društava na obuku tokom radne nedeljenje zbog obaveza prema poslodavcima pravnih lica u kojima članovi društva ostvaruju svoja egzistencionalna primanja, obuka se organizuje vikendima. Obuka traje 61 nastavni čas odnosno 8 dana. Efikasnost u procesu prenosa znanja i veština ostvaruje se kroz realizaciju nastave u grupama do 20 polaznika. Nastava se realizuje u nastavnom okruženju koje obezbeđuje optimalan transfer znanja i veština u objektima Ministarstva, Vatrogasnog saveza i drugim objektima koji regionalno gravitiraju sedištima dobrovoljnih vatrogasnih društva.

3.2. Uslovi za izvođače nastave (kriterijumi i kompetencije)

Nastavu na Obuci izvode zaposleni u Ministarstvu, Kriminalističko – policijskom univerzitetu i članovi Vatrogasnog saveza Srbije sa iskustvom i kompetencijama za realizaciju nastavnih jedinica obuke. Izvođače nastave za svaku klasu predlaže Uprava za vatrogasno-spasilačke jedinice.

3.3. Ulazni kriterijumi za polaznike

Na Obuku se od strane vatrogasnih saveza po mestu prebivališta², upućuju dobrovoljni vatrogasci koji ispunjavaju uslove propisane Zakonom, odnosno: da je član dobrovoljnog vatrogasnog društva, da ima najmanje 18, a najviše 55 godina života³, da je zdravstveno sposoban za izvršavanje zadataka dobrovoljnih vatrogasnih jedinica.

3.4. Didaktičko-metodičko uputstvo za realizaciju obuke

Obuka se realizuje u okviru teorijske nastave (predavanja) i praktične nastave (vežbe), kao i dela predviđenog za proveru znanja. Obuka se realizuje u skladu sa andragoškim načelima i principima učenja odraslih, tako da se polaznicima omogući da sami kontrolišu proces usvajanja znanja i sticanja veština.

Nastava na obuci se realizuje u vatrogasno - spasilačkim jedinicama⁴ uz korišćenje nastavnih i drugih sredstava koja zadovoljavaju sve uslove za realizaciju nastave na način predviđen programskim sadržajem obuke i didaktičko - metodičkim uputstvom, odnosno predviđenim nastavnim metodama.

3.5. Utvrđivanje stepena usvojenog znanja i veština

Utvrđivanje stepena usvojenog znanja i veština budućih pripadnika dobrovoljne vatrogasne jedinice sprovodi se rešavanjem situacionog testa pisanim i usmenim putem. Situacioni test sastoji se od šest (6) zadataka, koncipiranih na takav način da je za njihovo uspešno rešavanje potrebno primeniti usvojena znanja i veštine sa Obuke. Polaznik pisanim putem rešava postavljene zadatke situacionog testa. Nakon analize pisanog dela testa, članovi komisije polazniku postavljaju pitanja i daju mu dodatne zadatke spram toga kako je rešio zadatke situacionog testa.

Završni ispit i popravni završni ispit polaže se pred ispitnom Komisijom ministarstva unutrašnjih poslova od najmanje tri člana u sastavu: predstavnik vatrogasno-spasilačkih jedinica, predstavnik Nacionalnog

² Vatrogasni savez u skladu sa članom 6. Pravilnika o načinu sprovođenja stručne obuke i polaganja ispita pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica ("Službeni glasnik RS", broj 83/20) dostavlja prijavu organizacionoj jedinici Sektora za vanredne situacije, po mestu prebivališta.

³ Izuzetno od ovoga, na obuku se može uputiti i pripadnik dobrovoljne vatrogasne jedinice stariji od 55 godina ako se utvrdi da je zdravstveno sposoban za obavljanje zadataka dobrovoljnih vatrogasnih jedinica.

⁴ Imajući u vidu da Nacionalnog trening centar za vanredne situacije, ne raspolaže sa adekvatnim kapacitetima za realizaciju obuke za pripadnike vatrogasnih jedinica, pokrenut je sporazumom o saradnji Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, a u procesu je priprema za izgradnju namenskog kompleksa na teritoriji Gradske opštine Surčin.

trening centra za vanredne situacije i predstavnik Vatrogasnog saveza Srbije.

Polaznicima Obuke koji su na završnom ispitu ocenjeni ocenom „položio“, izdaje se Uverenje o završenoj stručnoj obuci za pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica koje izdaje organizaciona jedinica Ministarstva nadležna za poslove obuke i Uverenje o položenom ispitu za pripadnika dobrovoljne vatrogasne jedinice koje izdaje Sektor za vanredne situacije.

4. Stepen realizovane obuke

Realizacije procesa stručnog osposobljavanja pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinice započeta je u četvrtom kvartalu 2021. godine i to za pripadnike Dobrovoljnog vatrogasnog društava Zemun. Do sada je realizovano ukupno 89 klasa obuke. Obuku je uspešno završilo ukupno 1725 polaznika (1583 muškarca / 142 žene) iz ukupno 102 dobrovoljnih vatrogasnih društava na teritoriji 50 gradova i opština.

U skladu sa gorenevedenih 3000 pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih društava pre uspostavljanja sistema osposobljavanja može se konstatovati da je bezmalo 60% pripadnika osposobljeno i ovladalo osnovnim znanjima i veštinama za obavljanje zadataka pripadnika dobrovoljne vatrogasne jedinice.

5. Vrednovanje obuke od strane polaznika i vatrogasnih udruženja

Na kraju realizovanih 89. klasa, polaznici su popunjavali anonimni evaluacioni upitnik i dobijene su sledeći rezultati (ocene su od 1 do 5). Na pitanje „Ciljevi obuke su jasno definisani?“, dobijena je posečna ocena 4,86; na pitanje „Trajanje obuke je adekvatno u odnosu na planiranje aktivnosti?“, dobijena je posečna ocena 4,88; na pitanje „Metode obuke su adekvatne?“, dobijena je prosečna ocena 4,96; na pitanje „Logistička podrška je odgovarajuća?“, dobijena je prosečna ocena 4,88; na pitanje „Vaš opšti utisak o celoj obuci?“, dobijena je prosečna ocena 4,88. Shodno navedenom, može se zaključiti da su polaznici odlično ocenili Obuku i bili veoma zadovoljni njenim načinom realizacije i organizacije, te je ispunilo njihovo očekivanje.

Na otvoreno pitanje, koje je glasilo „Koji deo obuke će Vama biti od najveće koristi u Vašem budućem radu?“ većina polaznika se izjasnila da je praktičan deo Obuke od najveće koristi za njihov budućí rad. A na otvoreno pitanje „Šta bi dodatno uvrstili na obuku?“, većina polaznika se nije izjašnjavalo. Od postojećeg izjašnjavanja najčešće je ukazivano na potrebu povećanja časova praktične obuke kao i upotrebe specifičnih vatorogasnih sprava i opreme. Pod specifičnim spravama i

opremom podrazumevaju se oprema koja se nalazi u pojedinim dobrovoljnim vatrogasnim jedinicama, poput upotrebe čamaca, agregata, pumpi za crpljenje vode i upotreba motornih testera za drvo i metal. Rukovodstvo dobrovoljnih vatrogasnih društava u kojima su realizovane obuke, podržavaju ocene polaznika i sugerišu na potencijalno proširenje obuka u oblasti spasavanja poput kinoloških aktivnosti i angažovanja na celoj teritoriji Republike Srbije.

6. Efikasnost osposobljenih pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica

Povećanje efikasnosti sistema zaštite i spasavanja postiže se i povećanim brojem angažovanja osposobljenih pripadnika, kako drugih snaga sistema zaštite i spasavanja tako i dobrovoljnih vatrogasnih jedinica.

Opsežne radnje na podizanju efikasnosti i dobri pokazatelji realizovanih obuka oslikavaju se u broju vanrednih događaja na kojim su učestvovali pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih jedinica (Tabela broj 1).

Tabela broj 1: Broj vanrednih događaja na kojim su učestvovali pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih jedinica

god.	2020	2021	2022	2023 (I-IX)
Broj događaja	600	800	1125	933

Gore navedeni podaci izdvojeni su iz službene evidencije Ministarstva unutrašnjih poslova uz realnu pretpostavku da postoji i značajan broj ne prijavljenih intervencija dobrovoljnih vatrogasnih jedinica. Navedeni brojevi predstavljaju nepobitan pokazatelj podizanja efikasnosti dobrovoljnih vatrogasnih jedinica. Primetno je povećano angažovanje i sadejstvo sa pripadnicima Sektora za vanredne situacije i pri vanrednim događajima nastalih kao posledica elementarnih i drugih prirodnih nesreća. Naime, u 2022. godine u 15 slučajeva DVJ je angažovan za crpljenje vode, a već u prvih 9 meseci 2023. godine u 77 slučajeva od kojih 49 samo u junu. Posebno se ističe angažovanje tokom elementarne nepogode u Bačkoj Palanci nakon superćelijske oluje u drugoj polovni jula kada je samo u jednoj noći angažovano preko 120 pripadnika DVJ.

Zaključak

Primer razvijenih država nedvosmisleno ukazuju da pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, ukoliko su adekvatno osposobljeni, daju nemerljiv doprinos u delu zaštite građana, materijalnih i kulturnih dobara od posledica elementarnih nepogoda i tehničko-tehnoloških nesreća. Nadležna služba za koordinaciju aktivnosti u oblasti zaštite i spasavanja nastoji da uredi i operativno razvije i podigne efikasnost dobrovoljnih vatrogasnih jedinica. Preduslov za postizanje željenog cilja je osposobljeni pripadnici dobrovoljnih vatrogasnih jedinica na celoj teritoriji Republike.

Preduzeti naponi u realizaciji zavidnog broja obuka u kratkom vremenskom periodu, već u prvoj godini preduzetih aktivnosti, pokazuje rezultate u broju angažovanja dobrovoljnih vatrogasnih jedinica u sadejstvima sa vatrogasno-spasilačkim jedinicama, kao i u samostalnim intervencijama po mestu sedišta dobrovoljnog vatrogasnog društva. Ostvareni stepen osposobljenosti predstavlja osnov za koordinaciju i rad na intervencijama kao odličan temelj za dalje usavršavanje i unapređene dostignutog stepena usvojenih veština i znanja. Sledeći korak u procesu osposobljavanja je obuka rukovodioca dobrovoljnih vatrogasnih jedinica za rukovođenje na intervencijama, specijalističke obuke poput obuke za upotrebu čamaca, agregata, pumpi za crpljenje vode i motornih testera za drvo i metal i slično. Nadležnoj službi sugeriše se i potencijalna obuka vođiča službenih pasa iz sastava dobrovoljnih vatrogasnih jedinica u cilju povećanja efikasnosti i upotrebljivosti navedenih jedinica i u intervencijama pretrage i spasavanja na nepristupačnim terenima i ruševinama.

Kao dugogodišnji član dobrovoljnog vatrogasnog društva Pančevo, koje egzistira od 1871. godine, i direktno angažovano lice na ostvarenju sistema za osposobljavanje pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica na teritoriji Republike Srbije, bez prisustva ikakvog sukoba interesa, veoma sam zahvalan na pokazanom poverenju i požrtvovanosti Sektora za vanredne situacije u pogledu unete energije u cilju stvaranja dobrovoljnog vatrogastva kakvo je danas, odnosno definisanja pravca razvoja u kojem se od nedavno kreće.

Reference

1. Zakon o dobrovoljnom vatrogastvu, „Službeni glasnik RS“, br. 87/2018,

2. Pravilnik o načinu sprovođenja stručne obuke i polaganja ispita pripadnika dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, „Službeni glasnik RS“, br. 83/2020,
3. Programa stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, 01 broj 2050/21 od 26. februara 2021. godine,
4. Priručnike za polaznike stručne obuke za pripadnike dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Grupa autora, (2020),
5. Finansiranje dobrovoljnih vatrogasnih društava u Republici Srbiji, Godišnjak Fakulteta Bezbednosti 2022 315–330, Miloš Milenković, dr Dalibor Kekić, (2020).
6. Öcal, A., Cvetković, V. M., Baytiyeh, H., Tedim, F. M. S., & Zečević, M. (2020). Public reactions to the disaster COVID-19: a comparative study in Italy, Lebanon, Portugal, and Serbia. *Geomatics, Natural Hazards and Risk*, 11(1), 1864-1885.
7. Cvetković, V., Öcal, A., & Ivanov, A. (2019). Young adults' fear of disasters: A case study of residents from Turkey, Serbia and Macedonia. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 35, 101095.
8. Cvetković, V. (2019). Risk Perception of Building Fires in Belgrade. *International Journal of Disaster Risk Management*, 1(1), 81-91.
9. Hussaini, A. (2020). Environmental Planning for Disaster Risk Reduction at Kaduna International Airport, Kaduna Nigeria. *International Journal of Disaster Risk Management*, 2(1), 35-49.

Review article

BASIC TRAINING OF MEMBERS OF VOLUNTEER FIREFIGHTER UNITS

Dejan Đurđević⁵

Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia, Sector for Logistics, dejan.djurdjevic@mup.gov.rs

Abstract: In recent years, the Ministry of Internal Affairs, through the work of the competent service - Emergency Management Sektor, recognized the value of volunteer firefighting units in the process of fire protection and response to emergency events in rural areas. Voluntary engagement of

---

⁵ Note: Some of the author's opinions expressed in the paper reflect their personal position, but not necessarily the position of the institution where they are employed.

citizens of the Republic of Serbia through the work of voluntary fire brigades has a long-standing tradition, especially in the northern province of the republic. In accordance with the current situation of the area, extensive actions were undertaken to increase the capacity of the mentioned units with a special focus on creating conditions for the organization of a significant number of basic training regimes for members of volunteer firefighting units. This training enables the prerequisite knowledge, skills and attitudes needed to perform the tasks of members of volunteer firefighting units and is intended for members of volunteer firefighting societies who perform or will perform the duties of members of volunteer firefighting units.

Keywords: volunteer firefighting, training.